

УДК 336.14:352

*Л. Б. Рябушка, канд. екон. наук, доц.,
Г. М. Шамота, канд. екон. наук,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

У статті досліджується система фінансового моніторингу стану ресурсного забезпечення місцевих бюджетів та її взаємозв'язок із бюджетним регулюванням і соціально-економічним розвитком територій; а також застосування вищеназваної системи, що дозволяє визначити й організувати системоутворюючі складові та фактори, що впливають на стан ресурсного забезпечення місцевих бюджетів.

Ключові слова: бюджет, місцеві фінанси, місцеві бюджети, соціально-економічний розвиток, регіон.

Постановка проблеми. Однією з важливих передумов побудови демократичної держави є самостійність і незалежність органів місцевого самоврядування. Саме через місцеві бюджети складаються певні фінансові взаємовідносини органів самоврядування практично з усіма підприємствами, установами, що розташовані на їх території, і населенням даної території у зв'язку з мобілізацією й витрачанням бюджетних коштів. Між місцевими бюджетами різних рівнів, а також між цими бюджетами і державним бюджетом виникають фінансові відносини з приводу перерозподілу фінансових ресурсів для забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому просторі питанням реформування місцевих бюджетів присвячені праці багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів, серед яких треба відзначити роботи Ш. Бланкарта, Р. Масгрейва, Р. Берда, Д. Родена, Г. Поляка, В. Христенко, В. Федосова, О. Кириленко, І. Луніної, Л. Лисяк, К. Павлюк, І. Чугунова, І. Камінської та ін. Віддаючи належне наявним науковим доробкам зарубіжних і вітчизняних вчених з окресленої проблематики, слід зазначити, що існує необхідність у підвищенні теоретико-методологічного рівня подальших наукових досліджень до обґрунтування стратегічних напрямків реформування місцевих бюджетів у контексті регіонального розвитку.

Мета статті – спираючись на сучасні положення фінансової теорії та доробки вчених, визначити та обґрунтувати стратегічні напрямки регіонального розвитку в контексті реформування місцевих бюджетів.

Виклад основного матеріалу. Недостатність власних стабільних доходів значно обмежує вплив місцевих органів влади на соціально-економічний розвиток регіонів. У зв'язку з цим оптимізація джерел наповнення місцевих бюджетів є надзвичайно актуальним завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню рівня фінансової незалежності органів місцевого самоврядування та якісному виконанню покладених на них завдань і функцій.

Держава дбає про збільшення дохідної бази місцевих бюджетів і зацікавленість територій у їх розвитку. Тому до основних завдань бюджетної політики, яка базується на Програмі економічних реформ на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” віднесено зокрема реформування системи місцевих бюджетів, а саме [9]: впровадження програм розвитку регіонів на середньострокову перспективу; прийняття методичної бази для програмно-цільового методу й середньострокового планування на рівні місцевих бюджетів; зміна законодавства для забезпечення фінансово-організаційної кооперації на місцевому рівні; прийняття законодавства для впровадження зовнішнього аудиту місцевих бюджетів, запровадження середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні.

З метою забезпечення впливу місцевих рад на формування своїх бюджетів запропоновано нові підходи до оподаткування прибутку філій суб'єктів господарювання. У рамках реформування системи місцевих бюджетів передбачено закріпити оподаткування прибутку до географічної точки, де він створюється. Йдеться про те, що кожна філія підприємств, що випускає продукцію або надає послуги, буде зобов'язана сплатити податок на прибуток за місцем розташування [3].

У контексті розвитку місцевого самоврядування слід розглянути проблему розвитку агропромислового комплексу держави, його фінансової бази, адже у переважній більшості сільських бюджетів головними платниками були і будуть сільськогосподарські товаровиробники – як юридичні, так і фізичні особи. Сучасна роль цього надзвичайно важливого сектору економіки у формуванні бюджетів занадто мала. Таким чином, державна регіональна політика спрямовується на істотне підвищення ролі органів місцевого самоврядування і виконавчої влади та стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Один із найважливіших напрямів – планування соціально-економічного розвитку регіонів на кілька років наперед. Це збільшить можливості та прогнозованість залучення коштів на реалізацію життєво необхідних соціальних та інвестиційних проектів регіонів, унеможливить розпорошення коштів і відповідальність посад усіх рівнів влади. Практично

в усіх областях нині або вже прийняті, або перебувають на стадії завершення місцеві програми розвитку [4]. Програми розвитку регіонів мають включати заходи, що спрямовані на подолання стану репресивності, ліквідацію вузьких місць у сферах водо-, енерго-, тепlopостачання, розв'язання проблем у соціальній сфері, охороні здоров'я, освіті, ліквідацію безробіття та створення додаткових робочих місць, збільшення надходжень до державного та місцевих бюджетів, забезпечення високої продуктивності виробництва, розвитку виробничого потенціалу на сучасній високотехнологічній основі [10].

Однією з найважливіших складових залучення інвестицій в економіку регіонів є поліпшення інфраструктури територій. Тобто території мають бути готовими до приходу інвесторів. Зважаючи на це, важливою є робота місцевих органів виконавчої влади з ширшого залучення зовнішніх ресурсів, у тому числі іноземних інвестицій, кредитних коштів. Особливо це стосується таких сфер, як транспортна мережа та телекомунікаційна інфраструктура, енергетика, захист навколишнього середовища [10].

Кошти державного бюджету мають визначати вектор регіонального розвитку, а кошти місцевих бюджетів та інвесторів – його закріпити. Зокрема мова йде про впровадження нових технологій, які виведуть регіональний промисловий потенціал на новий, вищий рівень.

Стратегічні напрямки регіонального розвитку Сумської області задекларовані в регіональному плані дій на 2013 рік і містять такі реформування державних фінансів [8]: підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів на основі запровадження програмно-цільового методу бюджетування на рівні місцевих бюджетів, у тому числі затвердження бюджетних програм і паспортів бюджетних програм за всіма напрямками використання бюджетних коштів у місцевих бюджетах – учасниках експерименту із запровадження програмно-цільового методу, проведення моніторингу виконання бюджетних програм, оцінки ефективності та результативності бюджетних програм місцевих бюджетів; запровадження середньострокового планування на рівні місцевих бюджетів; завершення реорганізації первинної медичної допомоги; модернізація екстреної медичної допомоги; формування єдиного медичного простору; модернізація мережі навчальних закладів; реформування системи соціальних послуг, модернізація інтернатних установ; забезпечення механізму розв'язання проблеми забезпечення житлом дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа; стимулювання підвищення рівня зайнятості; посилення конкуренції на ринках; оптимізація процедур надання адміністративних послуг;

забезпечення газовими лічильниками населення, яке проживає у квартирах і приватних будинках, у яких газ використовується для підігріву води та приготування їжі; здійснення заходів щодо формування енерго-ефективної поведінки населення; передання інфраструктурних об'єктів місцевого значення на місцевий рівень; розвиток мережі та оновлення рухомого складу міського електричного транспорту; створення ефективною системи туризму; забезпечення реалізації конституційних прав громадян у частині оформлення спадщини і дарування земельних ділянок та наповнення місцевих бюджетів; реалізація національного проекту “Нове життя”; реалізація національного проекту “Відкритий світ” – створення інформаційно-комунікаційної освітньої мережі національного рівня на базі технологій радіозв'язку четвертого покоління (4G); реалізація національного проекту “Індустріальні парки” – створення промислово-виробничої інфраструктури та інші.

Особливого значення набуває система фінансового моніторингу місцевих бюджетів. Формування системи бюджетного моніторингу – складний процес, що потребує систематизації визначених етапів, проходження яких дає результативні висновки для прийняття рішень розпорядниками бюджетних коштів. Етапи фінансового моніторингу зазначені в таблиці 1 [2].

Таблиця 1 – Етапи фінансового моніторингу

Етап	Кроки
Планування	Визначення потреб в інформації (індикатори виконання заходів, досягнення цілей тощо) та хто її потребує. Визначення того, як часто слід збирати інформацію. Визначення джерел і способів отримання інформації. Визначення відповідального за збір інформації. Визначення витрат, пов'язаних із запровадженням моніторингу та збором інформації
Підготовка	Розроблення й апробація документів для збору та фіксації даних. Складання посадових інструкцій із визначенням повноважень учасників процесу моніторингу. Підготування персоналу, відповідального за операції з моніторингу. Ознайомлення персоналу програми із системою моніторингу
Збір даних	Постійний збір визначених даних. Контроль за діяльністю системи моніторингу
Аналіз і порівняння даних	Порівняння зібраних даних із визначеними плановими значеннями індикатора, установлення відмінностей. Визначення інших проблем. Пошук причин відхилень і визначення варіантів розв'язання проблем
Звітування	Документування зібраних даних і результатів аналізу. Забезпечення інформацією щодо результатів моніторингу керівництва тих, хто здійснює впровадження програми, бенефіціарів та інших зацікавлених осіб
Використання результатів	Використання результатів моніторингу для вдосконалення управління та реалізації програми

Система фінансового моніторингу ресурсного забезпечення місцевих бюджетів є управлінським інструментом, що шляхом збору інформації з бюджетних та інших статистичних джерел (економічних, демографічних, фінансових тощо) створює серії показників (індикаторів), які за допомогою трендового аналізу в часі можуть бути використані в моніторингу змін стану місцевого бюджету.

Мету системи фінансового моніторингу місцевих бюджетів формують сукупність завдань, які вона виконує в складі системи управління фінансовими ресурсами території, зокрема забезпечення необхідними ресурсами; досягнення високого рівня ефективності управління; реалізація і розвиток ресурсного потенціалу території.

Застосування системи дозволяє визначити й організувати фактори, що впливають на стан ресурсного забезпечення місцевих бюджетів. Основною метою оцінки є аналіз ефекту від дії зазначених факторів на наповнення місцевих бюджетів і їх здатність мобілізувати достатньо ресурсів для забезпечення органами місцевого самоврядування своїх функцій і завдань.

Системоутворюючими складовими є сукупність груп ключових факторів, що визначають стан ресурсного забезпечення місцевих бюджетів [11]:

- фактори екзо- і ендогенного впливу – діють у двох напрямках: створюють і забезпечують ресурси територій, визначаючи їх обмеженість;
- організаційні фактори – є реакцією місцевого самоврядування на зміни у факторах першої групи. Їх вплив на збалансованість місцевих бюджетів визначається адекватним управлінням у змінних умовах;
- фінансово-економічні фактори – відображають загальний стан ресурсного забезпечення бюджету як результат на дію перших двох груп факторів;
- соціальні фактори – відображають рівень заробітної плати, обсяг споживчого кошика, мережа лікарень, поліклінік, дошкільних, шкільних закладів, вузів;
- інституційно-політичні фактори – відображають створення відповідних інституційних правил, процедур, норм функціонування міжбюджетних відносин, що потребує використання адаптивної архітекtonіки системи бюджетного регулювання, що сприятиме досягненню збалансованого та стійкого соціально-економічного розвитку регіонів.

Кожна із зазначених груп факторів впливу складається із системоутворюючих підгруп факторів, які включають параметри для визначення показників (індикаторів) моніторингової системи аналізу стану фінансового забезпечення місцевих бюджетів.

До складу факторів зовнішнього впливу входять підгрупи факторів, що містять відповідні параметри: ресурсний потенціал території (області, району, міста, села, селища), що визначається такими параметрами: населення; зайнятість; доходи населення; бізнесова активність; економічні умови макро- та мікрорівня (загальнодержавні й регіональні), основними визначальними параметрами яких є: рівень інфляції; зайнятість; регіональні ринки; організаційно-економічні обмеження, визначальними параметрами яких є заходи бюджетного регулювання, а саме: урядові повноваження – розподіл дохідних і видаткових функцій; міжбюджетні трансферти; податкові методи регулювання – поділ і закріплення податків, податкові розщеплення; природно-кліматичні та географічні умови, визначальними параметрами є специфіка географічного розташування територіальних одиниць (гірські), стихійні лиха (повені, землетруси тощо); політична культура, що характеризується ставленням населення та місцевого уряду до політичних процесів, економічних реформ (оподаткування, соціальні послуги й програми населенню та ін.).

Організаційні фактори впливу містять дві підгрупи факторів: рівень місцевого самоврядування – визначає організаційний рівень (область, місто, район, село, селище); практику управління фінансовими ресурсами.

Фінансово-економічні фактори охоплюють: доходи місцевого бюджету; видатки місцевого бюджету; результати управління за попередні звітні періоди; заборгованість місцевого бюджету.

Інституційно-політичні фактори визначають ступінь автономії органів місцевого самоврядування, частку мінімально необхідних видатків бюджету, які забезпечуються власними доходами місцевого бюджету, вплив державних органів влади на формування доходів місцевих бюджетів, розвиток місцевого самоврядування в регіоні, вказують на демократичні засади в регіоні за кількістю партій у регіоні та державі, частку видатків місцевих бюджетів у видатках зведеного бюджету.

Оцінка й визначення змін зазначених факторів впливу на стан місцевих бюджетів здійснюються за допомогою індикаторів (показників), які є практичними інструментами в системі моніторингу (табл. 2).

Таблиця 2 – Система індикаторів факторів впливу оцінки ресурсного забезпечення місцевих бюджетів

Назва показника	Сутність показника
<i>Фінансово-економічні фактори</i>	
1. Коефіцієнт бюджетної децентралізації ($K_{\delta\delta}$)	частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету
2. Коефіцієнт бюджетного покриття ($K_{\delta n}$)	частка власних доходів місцевих бюджетів у мінімально необхідних видатках
3. Коефіцієнт податкової самостійності (K_{nc})	взаємозв'язок між обсягом податків і доходами районного бюджету
4. Коефіцієнт співвідношення регулюючих і власних бюджетних доходів (K_{pvo})	частка власних доходів місцевих бюджетів у регулюючих доходах
<i>Соціальні фактори</i>	
1. Коефіцієнт бюджетної результативності регіону ($K_{\delta p}$)	рівень власних доходів на душу населення
2. Коефіцієнт бюджетної залежності ($K_{\delta s}$)	частка міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів
3. Коефіцієнт бюджетної забезпеченості ($K_{\delta\delta d}$)	рівень сукупних бюджетних доходів на душу населення
4. Коефіцієнт бюджетної результативності трансфертів ($K_{\delta pm}$)	рівень трансфертів на душу населення
<i>Інституційно-політичні фактори</i>	
1. Коефіцієнт автономії (K_a)	ступінь автономії органів місцевого самоврядування
2. Коефіцієнт самостійності (K_c)	частка мінімально необхідних видатків бюджету, які забезпечуються власними доходами місцевого бюджету
3. Коефіцієнт впливу державних органів влади на формування місцевих доходів (K_a)	вплив державних органів влади на формування доходів місцевих бюджетів
4. Коефіцієнт розвитку інститутів місцевого самоврядування (K_p)	розвиток місцевого самоврядування в регіоні
5. Коефіцієнт демократії (K_o)	вказує на демократичні засади в регіоні за кількістю партій у регіоні та державі
6. Коефіцієнт виконання бюджетних повноважень ($K_{\delta\delta\delta}$)	частка видатків місцевих бюджетів у видатках зведеного бюджету
7. Коефіцієнт політичного впливу (K_{nc})	частка монополізації партії та фракції в органах місцевого самоврядування
8. Коефіцієнт законодавчої ефективності (K_s)	ефективність законодавчої діяльності місцевих органів влади

Необхідно відзначити, що не всі фактори є вимірними з точки зору користування ними. Організаційні фактори взагалі не потребують розрахунку індикаторів. Наприклад, такі підгрупи факторів зовнішнього впливу, як географічні та природно-кліматичні умови й політична культура, не піддаються чіткому визначенню та обрахунку. Але не включення їх до системи було б неправомірним, адже часто їх вплив є надзвичайно вагомим [6].

При цьому аналіз фінансової стійкості місцевих бюджетів є основним інструментом механізму фінансового моніторингу місцевих бюджетів. Він надає інформацію щодо ефективності місцевого управління, рівня автономії від державної влади та достатності коштів для здійснення покладених на них функцій і зобов'язань [7]. Аналіз фінансової стійкості місцевих бюджетів пропонується здійснювати в такій послідовності: аналіз стійкості бюджетів адміністративно-територіальних одиниць України на підставі розрахунку фінансових коефіцієнтів; розрахунок стандартизованих показників фінансової стійкості місцевих бюджетів з метою приведення їх у порівнюваний вигляд; аналіз фінансової стійкості бюджетів адміністративно-територіальних одиниць України на підставі розрахунку зведеного стандартизованого показника (ЗСП); рейтинговий аналіз регіонів за рівнем фінансової стійкості. Індикатори фінансової стійкості відображені в таблиці 3.

Таблиця 3 – Індикатори фінансової стійкості бюджету [1]

№ пор.	Показник	Методика розрахунку	Порогове значення
1	Коефіцієнт стійкості бюджету	$K_c = \frac{MT}{D}$	<0,30
2	Коефіцієнт бюджетної самостійності	$K_{oc} = \frac{D}{D + MT}$	>0,80
3	Коефіцієнт бюджетної залежності	$K_z = \frac{MT}{D + MT}$	≤0,10
4	Частка дотації вирівнювання в загальній сумі трансфертів	$K_{чд} = \frac{MT_d}{MT}$	<0,60
5	Коефіцієнт бюджетного покриття	$K_{om} = \frac{D}{B}$	↑
6	Коефіцієнт покриття з урахуванням трансфертів	$K_{mm} = \frac{D + MT}{B}$	=1
7	Коефіцієнт дефіцитності місцевого бюджету	$K_{od} = \frac{D - B}{B}$	≤0
8	Коефіцієнт зацікавленості місцевої влади пошуку додаткових джерел доходів	$K_{zo} = \frac{D_{невр}}{D}$	≥0,40

Продовження таблиці 3

№ пор.	Показник	Методика розрахунку	Порогове значення
9	Коефіцієнт бюджетної результативності	$K_{op} = \frac{D}{\mathcal{U}}$	↑
10	Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення	$K_{zn} = \frac{B}{\mathcal{U}}$	↑
11	Коефіцієнт дотаційної залежності	$K_{oz} = \frac{MT_{\delta}}{D + MT}$	↓

Умовні позначення до таблиці 2: D – загальна сума доходів місцевого бюджету без урахування міжбюджетних трансфертів; MT – сума міжбюджетних трансфертів з державного бюджету; B – загальна сума видатків місцевого бюджету; MT_{δ} – трансфертні надходження у вигляді дотацій; $\times$ – середньорічна кількість населення регіону; $D_{невр}$ – доходи місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів.

Наступним етапом є порівняння індивідуальних бюджетних коефіцієнтів кожного регіону із середнім значенням по Україні та розрахунок рівня такого відхилення. Порядок розрахунку стандартизованого бюджетного коефіцієнта залежить від характеру впливу індивідуального показника на фінансову стійкість місцевого бюджету. Якщо між індивідуальним бюджетним коефіцієнтом і фінансовою стійкістю місцевого бюджету існує пряма залежність (показники-стимулятори), то стандартизація показника проводиться таким чином:

$$SpVi = IBKi / IBKs$$

- де $SpVi$ – стандартизований показник для i -ї адміністративно-територіальної одиниці України;
 $IBKi$ – індивідуальний бюджетний коефіцієнт для i -ї адміністративно-територіальної одиниці України;
 $IBKs$ – середнє значення індивідуального бюджетного коефіцієнта по Україні.

Для показників-дестимуляторів використовується зворотна залежність. Розрахунок зведеного стандартизованого показника здійснюється як сума усіх індивідуальних стандартизованих показників. Цей показник є придатним для ранжування місцевих бюджетів за рівнем їх фінансової стійкості.

Завершальним етапом є групування регіонів за рівнем фінансової стійкості їх бюджетів з метою розробки диференційованого підходу до регулювання міжбюджетних відносин.

Застосування даної системи аналізу й моніторингу дозволяє залучити регіональні та місцеві громади до процесів управління бюджетними коштами, а графічні методи представлення результатів трендового аналізу роблять її доступною і зрозумілою. Моніторингова система аналізу стану ресурсного забезпечення місцевих бюджетів є адаптованою до використання при визначенні пріоритетів і напрямів розвитку окремих територій на рівні районів, при розробці концепцій загального розвитку регіону. Важливе практичне значення має використання її для комплексної оцінки стану й прогнозування дохідної спроможності при визначенні обсягів трансфертів.

Вагомим у напрямі підвищення якості управління бюджетними коштами на місцях із метою покращання прогнозування дохідного потенціалу територій є також застосування такого ринкового важеля, як конкуренція між територіями не лише на загальнодержавному, але й на регіональному рівні. Тому виправданим інструментом є постійний рейтинг територій і моніторинг як їх загальноекономічного розвитку, так і процесів вирівнювання.

Висновки. Добре організована система фінансового моніторингу ресурсного забезпечення місцевого бюджету повинна оперувати значно більшими обсягами інформації щодо стану цього соціально-економічного явища й забезпечувати всі основні етапи життєвого циклу інформаційного забезпечення від зародження до кінцевого використання: збирання інформації (одержання первинних статистичних даних), попередня її підготовка, передавання, узагальнення, накопичення, опрацювання, використання (подання цільовому користувачеві, передання на зберігання в архів або базу даних).

Таким чином, тісний та об'єктивний взаємозв'язок системи фінансового моніторингу стану ресурсного забезпечення місцевих бюджетів із бюджетним регулюванням і соціально-економічним розвитком територій робить її важливим і незамінним елементом у контексті реформування місцевих бюджетів.

Список літератури

1. Велентейчик Н. Ю. Аналітична оцінка стійкості місцевих бюджетів в системі регулювання міжбюджетних відносин / Н. Ю. Велентейчик // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – № 8. – С. 305.
2. Грапчев Є. В. Фінансовий моніторинг місцевих бюджетів: роль громадських організацій / Є. В. Грапчев // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. – 2010. – № 4. – С. 46–51.

3. Іщук Л. І. Самостійність місцевих бюджетів: стан, проблеми та шляхи зміцнення / Л. І. Іщук, Т. В. Сеньків // Економічний форум 1. – 2012.
4. Камінська І. М. Діагностика фінансової стійкості регіонів України [Електронний ресурс] / І. М. Камінська. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2008_5_1/zbitmuk/. – Назва з екрана.
5. Методологічні підходи до формування системи моніторингу й оцінки бюджету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2009_5_1/62.pdf. – Назва з екрана.
6. Моніторинг виконання бюджетних програм у забезпеченні прозорості фінансування соціально-культурних послуг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gev/2011_2/FINANCE_AND_CREDIT/022.pdf. – Назва з екрана.
7. Моніторинг діяльності бюджетних установ за показниками звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ecan/2011_9_2/pdf/zuma.PDF. – Назва з екрана.
8. Офіційний сайт ГФУ Сумської обласної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.state-gov.sumy.ua/docs/structura/fin_upravlinna.html. – Заголовок з екрана.
9. Програма економічних реформ України на 2010–2014 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform. – 19.05.2013 – Назва з екрана.
10. Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади [Електронний ресурс] : наказ Президента України від 24.12.2012 № 726/2012. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/15236.html>. – 17.03.2013. – Назва з екрана.
11. Рябушка Л. Б. Фактори впливу на оцінку ефективності міжбюджетних відносин // Інноваційна економіка. – 2012. – № 10. – С. 279–284.

Отримано 08.08.2013

Summary

This paper examines the system of financial monitoring of resources for local budgets and its relationship to the budget adjustment and socio-economic development areas; investigated the use of the said system, and allows you to define and organize the system-components and factors affecting the state resources for local budgets.

Рябушка Л.Б. Стратегічні напрямки регіонального розвитку у контексті реформування місцевих бюджетів / Л.Б. Рябушка, Г.М. Шамота // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2013. – Вип. 37. - С. 158-169.